

บทที่ 9

บทบาทของอังกฤษในพม่า

ชัยชนะของอังกฤษในพม่า ค.ศ. 1824-1885

อังกฤษสนใจพม่า เนื่องจากผลประโยชน์ของบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษในแคว้นเบงกอลอินเดีย และเมื่อพม่าได้ยึดแคว้น อารกัน (Arakan) ซึ่งอยู่ติดกับแคว้นเบงกอลในปี ค.ศ. 1784 มีพวกชาวอารกัน (ยะไข่) ได้หลบหนีเข้าไปในตะวันออกของแคว้นเบงกอลที่อยู่ในเขตครอบครองของบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษ และพวกเขาได้ใช้เป็นที่พักพิงในการโจมตีพม่า ในช่วงปี 1785-1824 กองทหารพม่าก็ได้ติดตามเข้าไปตีพวกเขาไปเรื่อยๆ บางครั้งอังกฤษก็อนุญาต บางครั้งก็ไม่อนุญาต ในระหว่างปี 1817-1822 พม่าได้ชัยชนะเหนืออัสสัม ซึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของเบงกอล และดูเหมือนว่าพม่าเตรียมการจะรุกรานเบงกอลต่อไปอีก ทำให้อังกฤษกลัวพม่าจะรุกราน และได้เตรียม การต่อต้านพม่า

ในปี ค.ศ. 1824 อังกฤษก็ได้ทำสงครามกับพม่า ยึดได้ร่างกุ้งในบริเวณลุ่มแม่น้ำอิรวดี และขยายอิทธิพลไปทั่วลุ่มแม่น้ำอิรวดี ดังนั้นในปี ค.ศ. 1826 กษัตริย์พม่า (บาฏีคอง) ที่อังวะ ต้องการให้อังกฤษถอยออกไป ก็เลยต้องยอมยกแคว้นอารกัน อัสสัม และตะนาวศรี สัญญาแลกเปลี่ยนทางการค้า และยอมให้มีผู้แทนของอังกฤษที่อังวะ รวมทั้งพม่าต้องเสียค่าเสียหายให้กับอังกฤษ ในการที่จะให้อังกฤษถอนตัวไปจากร่างกุ้ง

หลังจากที่อังกฤษ ถอนตัวจากร่างกุ้งไม่นาน ราชสำนักพม่าที่อังวะ ก็ได้ตัดสินใจยังไม่ยอมให้พวกกะเหรี่ยง (Karen) ตั้งตัวเป็นอิสระในทางตะวันตกของพม่า พวกกะเหรี่ยง ได้ให้ความช่วยเหลืออังกฤษ ในการโจมตีพม่า และปราบปรามพวกมอญ บางพวกราชสำนักพม่ายังได้ตกลงว่าจะมีการติดต่อกับอังกฤษให้น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

และไม่ยอมรับข้อตกลง หรือการเจรจาในทุกกรณีกับอังกฤษ ทั้งอังกฤษและพม่าต่างก็คำนึงถึงเกียรติยศ ด้วยกันทั้งคู่ ทำให้เกิดสงครามขึ้นอีกในปี ค.ศ. 1852 สาเหตุจากการที่ข้าราชการพม่าได้จับกับปล้นเรืออังกฤษ 2 ลำและพยายามจะเรียกเงินอังกฤษประท้วง ขอให้พม่าชดใช้ค่าเสียหาย ทางพม่า ไม่ยอมเจรจาด้วย ทำให้เกิดสงครามขึ้นอีก ในปี 1852 อังกฤษเข้ายึด ดินแดนตอนล่างของพม่าไว้ได้หมด และผนวกเข้ากับอินเดียของอังกฤษ โดยที่ราชสำนักพม่าประกาศไม่ยอมรับการผนวกนี้²

ในช่วงปี 1860 ความก้าวหน้าทางวิทยาการใหม่ ๆ เกิดขึ้น และคลองสุเอซช่วยลดระยะเวลาการเดินทาง ทำให้อังกฤษ สนใจที่จะลงทุนค้าขายให้มากขึ้น โดยหาเส้นทางค้าขายกับจีนผ่านพม่า ดังนั้นอังกฤษจึงพยายามเพิ่มการผลิตข้าวในที่ราบลุ่มแม่น้ำอิรวดี หลังจากปี 1870 การปลูกข้าวให้ผลกำไรอย่างสูง ดึงดูดคนพม่าตอนใน และชนหมู่น้อยเข้ามาทำงานในเขตยึดครองของอังกฤษ เพราะฉะนั้นในเขตพม่าที่อังกฤษยึดครองจะมีพัฒนาทางเศรษฐกิจเจริญขึ้น คือมีการปลูกข้าวเป็นสินค้าออกแทนที่จะปลูกแบบพอกินพอใช้ในครอบครัวแบบเดิมระบบพาณิชย์เริ่มแพร่หลายออกไป กระแสเงินตราหมุนเวียน ความเจริญทางเศรษฐกิจ ทำให้พวกกลุ่มนายทุนเงินกู้จากอินเดียเข้ามาคุมกิจการเกษตรในพม่าเป็นจำนวนมากมาย ชาวพม่าส่วนใหญ่เป็นลูกหนี้ของพวกนายทุนอินเดียเหล่านี้ และต้องเสียดอกเบี้ยในราคาแพง

ส่วนในราชสำนักพม่า พระเจ้ามินดง (Mindon) ขึ้นครองราชย์ ในปี ค.ศ. 1857 และย้ายเมืองหลวงไปที่มัณฑลเลย์ รายได้ของรัฐบาลและข้าราชการเปลี่ยนแปลงจากเดิม ซึ่งข้าราชการมีรายได้จากที่ดินที่ได้รับ พระเจ้ามินดงได้จัดระเบียบใหม่โดยกำหนดเงินเดือนข้าราชการและการเก็บภาษีที่ดิน และภาษีอื่น เป็นรายได้ของรัฐบาล เพราะเหตุว่ารัฐบาลพม่าต้องสูญเสียผลประโยชน์ประโยชน์ในพม่าตอนล่างไป พระเจ้ามินดงได้ดำเนินนโยบายใหม่โดยพยายามเอาฝรั่งเศสเข้ามาแทนอิทธิพลของอังกฤษ โดยอนุญาตให้ฝรั่งเศสเข้ามามีผลประโยชน์ในภาคตะวันออกของพม่า พระเจ้ามินดงสิ้นพระชนม์ ในปี 1878 ทำให้เกิดการชิงราชย์ และการจลาจล และพวกพ่อค้าอังกฤษเรียกร้องให้รัฐบาลส่งทหารเข้ามารักษาสถานการณ์ในการค้าและการป่าไม้ อังกฤษได้เข้าโจมตีพม่า ในปี 1885 ขณะที่ฝรั่งเศสยังยุ่งกับการยึดครองเวียดนาม พระเจ้าธีบอ ถูกเนรเทศ และอังกฤษก็ได้ผนวกดินแดนทั้งหมดของพม่าเข้ากับอินเดีย³

การปกครองของอังกฤษในพม่า (1886-1908)

ทันทีที่อังกฤษผนวกพม่าเข้าเป็นมณฑลหนึ่งของอินเดีย พวกพม่าตอนบนได้ทำการต่อต้านอังกฤษ การต่อต้านนี้ได้ขยายตัวออกไปถึงบริเวณลุ่มแม่น้ำอิรวดี มีพระภิกษุ ได้เข้าร่วมในการต่อต้านอังกฤษด้วย ส่วนพวกกะเหรี่ยง และชนหมู่น้อยได้ให้ความร่วมมือกับอังกฤษ และหวังว่า อังกฤษจะช่วยตนให้พ้นจากการปกครองของพม่า

อังกฤษได้ปกครองพม่าเท่ากับเป็นดินแดนหนึ่งของอินเดีย และนำระบบการบริหารราชการของอังกฤษที่อินเดียมาใช้กับพม่า และเพื่อที่ป้องกันมิให้ ชาวพม่าก่อกบฏ ลุกลामออกไป ในปี ค.ศ. 1887 อังกฤษได้ยกเลิกระบบการปกครองในหมู่บ้านแบบเก่า ซึ่งเดิมเป็นชนชั้นสูงในหมู่บ้าน โดยแต่งตั้งหัวหน้าหมู่บ้านแบบหมุนเวียนกันไปรับผิดชอบโดยตรง ต่อผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อให้มีการเก็บภาษีแบบเดียวกัน และปฏิบัติตามคำสั่งของอังกฤษ ให้เป็นระเบียบเดียวกันหมด การดำเนินการแบบนี้ของอังกฤษ เป็นการเพิ่มอำนาจของรัฐบาลในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นการทำลายระบบสังคมแบบเก่า และความสงบสุขแบบชนบท ก่อเกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชน กับผู้ปกครองที่มาจากหมู่บ้านอื่น ๆ เพราะระบบหมุนเวียนตำแหน่งของอังกฤษ ซึ่งระบบการปกครองแบบที่พม่านี้ อังกฤษไม่ได้ใช้กับชนหมู่น้อย ๆ อังกฤษใช้การปกครองทางอ้อม คือ ยังให้ผู้ปกครองของชนหมู่น้อยปกครองตามเดิม ภายใต้การควบคุมของข้าหลวงอังกฤษ⁴

ในปี ค.ศ. 1890 ได้มีเสียงเรียกร้องให้มีการฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของพม่า ซึ่งผู้ที่เรียกร้องเหล่านี้มีความเสียดายในสถาบันพระมหากษัตริย์ และการสูญเสียอิทธิพลของพุทธจักรในพม่า (ในลังกา ปี 1845 อังกฤษยังรักษาวัฒนธรรมเดิม โดยเลือกพระภิกษุที่มีความสามารถขึ้นเป็นหัวหน้าทางศาสนา เพื่อให้มีอำนาจควบคุมระเบียบวินัยของพวกพระ) ส่วนในพม่าอังกฤษไม่ได้ให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมประเพณี และสังคมของพม่า ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันระหว่าง สถาบันศาสนากับรัฐ เดิมราชสำนักจะเป็นผู้แต่งตั้งสังฆราช ควบคุมการสอน และระเบียบวินัยของพระ เมื่อสถาบันกษัตริย์ล่ม สถาบันศาสนาก็พลอยล่มไปด้วยเป็นผลที่ทำให้ธรรมวินัยของพุทธศาสนาในพม่าเสื่อมลง พวกพระมีการต่อต้าน รัฐบาลอังกฤษและไม่เห็นแก่งกับอำนาจของหัวหน้าทางศาสนา ที่มีสิทธิขับไล่ผู้ประพฤติผิดวินัยออกจากศาสนาได้ ขณะที่พุทธศาสนาในพม่าเสื่อมลง โรงเรียนที่อยู่ตามวัดต่าง ๆ ก็พลอยเสื่อมลงไปด้วย อังกฤษเองก็ไม่สนใจที่จะรักษา

ภาษาของพม่า หรือระเบียบวินัยทางพุทธศาสนา ในไม่ช้าชาวพม่าก็ได้เรียนภาษาอังกฤษ พุคภาษาอังกฤษ ตามแบบชาวตะวันตกทุก ๆ ด้าน เพื่อที่จะได้เข้ารับราชการกับอังกฤษ และความมั่นคงทางธุรกิจ⁵

หลังจากปี ค.ศ. 1874 อังกฤษได้นำระบบเทศบาลเข้ามาใช้ตามเมืองใหญ่ ๆ ในพม่าตอนล่าง แต่ใช้ไม่ได้ดีในร่างกุ้งเท่านั้น ในเมืองอื่น ๆ ประชาชนไม่ให้การสนับสนุน และให้ความร่วมมือ โดยประชาชนเห็นว่า การใช้ระบบเทศบาลเป็นวิธีการที่อังกฤษใช้ ยกระดับการเก็บภาษีให้สูงขึ้น ส่วนสภาพท้องถิ่นอังกฤษได้จัดตั้งขึ้น ในปี 1884 ก่อนข้าง จะประสบผลสำเร็จด้วยดี อย่างไรก็ตาม อังกฤษได้จัดให้ชาวพม่ามีโอกาสเข้ารับราชการ ได้ในระดับต่ำ โดยที่ต้องมีการศึกษาแบบตะวันตก ทำให้เกิดชนชั้นกลางของสังคมขึ้นมา ในปี 1897 มีการตั้งโรงเรียนไฮสกูล สอนภาษาอังกฤษ และพื้นเมือง ในมะละแหม่ง ชาวพม่าบางกลุ่มพยายามที่จะเชื่อมระบบการศึกษาแบบเก่ากับแบบตะวันตกเข้าด้วยกัน ในปี 1904 มีการตั้ง Collage Buddhist Association ในร่างกุ้ง และในปี 1906 เกิดสมาคม ยูวพุทธ (Young Men's Buddhist Association Y.M.B.A) ด้วยความต้องการจะเชื่อมโยง หลักพุทธศาสนา ให้เข้ากับหลักการของตะวันตก⁶

การต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราชของพม่าและการแยกตนเองจากอินเดีย (1906-1937)

การศึกษาแบบตะวันตกของพม่าได้ขยายกว้างขวางไปทั่วประเทศ ไม่เพียงแต่ มีความต้องการที่จะปกครองตนเองแทนที่อังกฤษ ยังต้องการล้มเลิกระบบการปกครอง แบบเก่าของพม่า คือไม่ต้องการรื้อฟื้นสถาบันพระมหากษัตริย์ และอำนาจของราชวงศ์ ซึ่งมีเจ้านายพม่าบางกลุ่มคิดจะฟื้นฟู

นอกจากนั้นการศึกษาแบบตะวันตก ยังช่วยให้ปัญญาชนพม่าได้รู้เห็นเหตุการณ์ และความเคลื่อนไหวภายนอกประเทศมากขึ้น ในปี 1916 สาขาของ Y.M.B.A 50 สาขา ได้ทำการประท้วงต่อต้านชาวต่างประเทศที่ไม่ยอมถอดรองเท้าเข้าสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทาง พุทธศาสนา ซึ่งเป็นครั้งแรกที่เยาวชนพม่ารู้จักการณรงค์ และการแสดงออก⁷ และเมื่อ อังกฤษแสดงนโยบายภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ว่าจะปกครองพม่าต่างจากปกครองอินเดีย (อินเดียเตรียมการเป็นเอกราช) ชี้ให้เห็นว่าอังกฤษ ยังไม่พร้อมที่จะให้พม่ามีการปกครอง ตนเอง ตามที่สัญญาไว้ในพระราชบัญญัติอินเดีย ปี ค.ศ. 1919 พวกปัญญาชนพม่าจึง

ทำการต่อต้านอย่างรุนแรงใน 1920-1921 อังกฤษจึงทบทวนนโยบายใหม่ โดยจะให้พม่ามีรัฐบาลแยกจากอินเดีย อย่างไรก็ตามอังกฤษก็นำระบบ Dyarchy เข้ามาใช้ มีรัฐบาล 2 ระดับ ในการปกครอง ระดับหนึ่งเป็นของเมืองแม่ อีกระดับหนึ่งเป็นรัฐบาลของคนพื้นเมืองอำนาจของรัฐบาลพม่าก็ยังมียู่แค่ด้านการศึกษา สาธารณสุข ป่าไม้ เท่านั้น นโยบายต่างประเทศ การคลัง ฯลฯ อังกฤษจะเป็นผู้ควบคุม

ในช่วงปี 1920-1921 นี้ กลุ่มเยาวชนพม่าได้ประท้วงต่อมาตรฐานการศึกษาที่สูงของมหาวิทยาลัยที่เปิดใหม่ คือมหาวิทยาลัยย่างกุ้ง อังกฤษก็มีให้ผู้จบการศึกษามาก ซึ่งจะออกมาเป็นผู้นำประท้วงการปกครองของอังกฤษ^๘ ในทางตรงกันข้ามกลับทำให้นักเรียนและนักศึกษาสนใจที่จะมีบทบาททางการเมืองเพิ่มขึ้น และทำการประท้วงอังกฤษบ่อยครั้ง ทำให้โรงเรียนและมหาวิทยาลัยย่างกุ้งในพม่า เป็นเวทีร้อนแรงของการก่อวินาศกรรมเมืองต่อต้านรัฐบาลใดก็ตามที่มีอำนาจ จนกระทั่งถึงสมัยของรัฐบาลนายพลเนวิน บทบาททางการเมืองของพวกนักศึกษาจึงได้ยุติลง^๙

นอกจากพวกขบวนการของนักเรียนและนักศึกษาแล้ว พวกพระยังได้เข้าไปมีบทบาททางการเมือง และจัดตั้งกลุ่มอะธิน (Athin) คือกลุ่มชาวพุทธต่อต้านอังกฤษทั่วไปในพม่า

อังกฤษพยายามลดการต่อต้านจากชาวพม่าให้น้อยลง ด้วยการให้ชาวพม่ามีส่วนร่วมปกครองตนเองเพิ่มมากขึ้น โดยเพิ่มจำนวนสมาชิกสภานิติบัญญัติ ส่วนบรรดานักชาตินิยมพม่าได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ต้องการแยกจากอินเดีย เพราะพม่าต้องรับพวกอพยพชาวอินเดียที่เข้ามาทำกินในพม่า และกุมเศรษฐกิจของพม่าเพิ่มขึ้นทุกที กับกลุ่มที่ไม่ต้องการแยกจากอินเดียเพราะ กลัวจะได้เอกราชช้ากว่าอินเดีย และบรรดานักชาตินิยมทั้งสองกลุ่มนี้ยังไม่ได้วางโครงการสำหรับได้เอกราชอย่างจริงจังคือ ยังไม่มีโครงการร่างรัฐธรรมนูญ การพัฒนา ทางเศรษฐกิจ และการปฏิรูปสังคม¹⁰

การประสบความสำเร็จในการได้เอกราชจากอังกฤษ

ปลายปี ค.ศ. 1930 พวกนักศึกษานามมหาวิทยาลัยย่างกุ้งได้จัดตั้งกลุ่มตะชิน (Thakin) ขึ้นมา คำว่า ตะชิน มีความหมายว่า นาย ซึ่งอังกฤษเคยให้ชาวพม่าเรียกอังกฤษว่า ตะชิน เพราะฉะนั้นจึงใช้คำว่าตะชินนำหน้าชื่อ เพื่อแสดงให้เห็นว่าคนพม่าเท่าเทียมกับอังกฤษ¹¹

พวกตะขิ่นได้ชักจูงให้ชาวพม่าเป็นจำนวนมากเข้าร่วมสนับสนุนบทบาททางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยย่างกุ้ง นักศึกษาได้รับความนิยมจากประชาชนในฐานะเป็นนักชาตินิยม ไม่ต้องการเป็นนักการเมือง และข้าราชการ ซึ่งทั้งสองพวกนี้ให้ความร่วมมือกับอังกฤษมีการคอร์รัปชัน และไม่มีอุดมการณ์ทางการเมือง ทำให้ประชาชนไม่ชอบ

ในปี ค.ศ. 1935 ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งรัฐบาลพม่า จาก พ.ร.บ. การจัดตั้งรัฐบาลนี้ผู้สำเร็จราชการอังกฤษ จะรับผิดชอบในเรื่องการป้องกันประเทศ การต่างประเทศ เสถียรภาพทางการเงิน และรับผิดชอบต่อ รัฐบาลของพวกราชา พวกกะเหรี่ยง และชนหมู่น้อย อื่น ๆ กิจกรรมที่เหลืออยู่ภายใต้การควบคุมของสภานิติบัญญัติ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนของอังกฤษและพม่าร่วมกัน สำหรับสมาชิกสภาล่างจะเลือกมาจากดินแดนของชนหมู่น้อยและผู้แทนของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ คือผู้แทนของกลุ่มพ่อค้า กลุ่มนักศึกษา มหาวิทยาลัยย่างกุ้ง ฯลฯ¹²

รัฐบาลพม่าที่จัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ. ปี 1935 มีอายุได้แค่ 4 ปี ก็ถูกญี่ปุ่นยึดครองเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นได้ขับไล่ทั้งชาวอินเดียและอังกฤษออกไป ทำให้คนพม่าทั้งพอใจ ให้การต้อนรับญี่ปุ่นเป็นอย่างดี

ต่อมาญี่ปุ่นได้ช่วยพวกตะขิ่น จัดตั้งกองทัพพม่าอิสระขึ้น (Burma Independence Army) โดยนำพวกผู้นำตะขิ่นไปฝึกอาวุธให้ ซึ่งมี Aung San และ Newin รวมอยู่ด้วย ต่อมา อองซาน ก็ได้เปลี่ยนเป็นกองทัพพม่าแห่งชาติขึ้นมา (Burma Nationalist Army B.N.A) ซึ่งในกองทัพ B.N.A ของ อองซาน นี้จะประกอบด้วยพวกตะขิ่น ที่นิยมในลัทธิสังคมนิยมรวมอยู่ด้วย บรรดาพวกตะขิ่นทั้งหัวเอียงซ้ายและนิยมประชาธิปไตยต่างก็อยากจะทำตั้งรัฐบาลใหม่ ซึ่งเป็นรัฐบาลที่มีเสถียรภาพ และความมั่นคงทางเศรษฐกิจต่อต้านนายทุน และกรรมกรต่างชาติ พวกตะขิ่นและประชาชนพม่า เริ่มไม่ชอบญี่ปุ่นเพราะญี่ปุ่นขาดความเคารพในประเพณีของพม่า และขาดความสนใจอิสรภาพของพม่า แม้ญี่ปุ่นจะประกาศให้เอกราชแก่พม่า ในปี ค.ศ. 1943 แต่เป็นเอกราชแบบจอมปลอม ดังนั้น ในปี 1944 ผู้นำของ B.N.A ก็จัดตั้ง A.F.P.F.L ขึ้นคือ Anti Fascist People's Freedom League โดยมีกลุ่มชาตินิยมต่าง ๆ นี้ไม่ชอบญี่ปุ่นเข้าร่วมด้วย คือกลุ่มของพวกตะขิ่น กลุ่มสังคมนิยม กลุ่มพุทธ กลุ่มพระสงฆ์ กลุ่มคอมมิวนิสต์ฯ ในปี 1945 A.F.P.F.L ก็กุมเสียงข้างมากในรัฐบาล ต้องการจะได้เอกราชอย่างราบรื่นก็ได้ประกาศให้สัญญาแก่ชนหมู่น้อย ๆ เมื่ออังกฤษกลับมา กลางปี 1945 ปฏิเสธคำกล่าวของพวก A.F.P.F.L¹³

หลังจากอังกฤษกลับมา ก็พยายามรื้อฟื้นอำนาจของอังกฤษ แต่ก็ไม่ได้ผลนัก เพราะหลังสงครามพม่าเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างหนัก และการต่อต้านจากชาวพม่าที่ต้องการเอกราชดังนั้นอังกฤษจึงเตรียมการที่จะให้เอกราชแก่พม่า ในปี 1946 พวก A.F.P.F.L ได้กุมเสียงข้างมากในรัฐบาล ซึ่งประกอบด้วยคนสำคัญ ๆ คือ อูนู (UNU) อองซาน (Oungsan) และ เนวิน (Newin) ตกลงกับอังกฤษได้สำเร็จ ในการเตรียมร่างรัฐธรรมนูญ ดังนั้นในเดือน เมษายน 1947 ก็มีการเลือกสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ โดยรวมผู้แทนของชนหมู่น้อยด้วย

สภาร่างรัฐธรรมนูญ ได้เปิดประชุมในเดือน มิถุนายน 1947 ตกลงว่าจะมี 2 สภา สภาล่าง เลือกจากประชาชนในทุกดินแดน ส่วนสภาสูงจะเลือกจากสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ โดยหวังว่าคนหมู่น้อยจะพึงพอใจ อังกฤษก็ตกลงถอนตัวจากพม่า และพม่า ประกาศเอกราชในวันที่ 4 มกราคม 1948¹⁴

ปัญหาภายหลังเอกราช

2-3 เดือนก่อนที่พม่าจะได้เอกราช อองซาน ถูกลอบสังหาร โดยนักการเมืองคู่แข่ง ทิ้งให้ A.F.P.F.L หาผู้นำใหม่ คือ อูนู ซึ่งไม่ได้รับความนิยม จากประชาชนอย่างกว้างขวางเท่าอองซาน เป็นผลให้กลุ่มคอมมิวนิสต์ และทหารใน B.N.A บางคนเข้าร่วมด้วย ก่อกบฏต่อต้านรัฐบาลใหม่ รวมทั้งพวกกะเหรี่ยงก็ประกาศแยกตัวเป็นอิสระ โดยอ้างว่ารัฐกะเหรี่ยง ในสหภาพพม่าที่จัดตั้งขึ้น ไม่ให้พวกกะเหรี่ยงมีทางออกทะเล แม้สถานการณ์ในประเทศมีความไม่สงบ แต่รัฐบาลพม่าก็สามารถปราบพวกกบฏได้อย่างราบคาบใน ปี ค.ศ. 1956 โดยยึดหลัก 3 ประการ คือ

1. สร้างกองทัพให้เข้มแข็ง
2. ฟื้นฟูอำนาจของรัฐบาลพม่า ในชนบทให้ความเชื่อมั่นแก่ชาวพม่าทั่ว ๆ ไป
3. จับกุมทุกคนไม่ว่าใครก็ตามที่วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล

นอกจากนั้น อูนู ยังได้ทำการฟื้นฟูพุทธศาสนา ซึ่งทำให้ได้รับเสียงสนับสนุนจากพวกพระ และประชาชนทั่วไปที่เลื่อมใสพุทธศาสนา ทำให้ อูนู ได้ครองอำนาจทางการเมืองถึง 14 ปี ภายหลังจากได้เอกราช แต่สภาพการทางเศรษฐกิจและการเมืองก็ยังไม่มั่นคงและการที่ อูนู ปลอ่ยให้พวกพระเข้ามามีอิทธิพลทางการเมือง ทำให้มีผู้

ไม่พอใจในการกระทำของพวกพระ คือผู้นำทางทหาร นายพลเนวิน ที่เห็นว่าสภาพการเมืองคลอนแคลน กลุ่ม A.F.P.F.L แดกแยก สภาพเศรษฐกิจ และสังคมที่เลวลงทุกทีนี้อาจทำให้ประเทศถูกรุกรานจากภายนอก คือพวกคอมมิวนิสต์ และพวกกบฏอื่น ๆ ได้ และเมื่อ อนุ ไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์ได้ก็ได้เชิญเนวินมาเป็นนายกรัฐมนตรี ในปี ค.ศ. 1958 เนวินสามารถคุมประเทศได้ รวบรวม A.F.P.F.L ขึ้นมาใหม่ พอมีการเลือกตั้ง ปี 1960 อนุ ได้กลับเข้ามาเป็นนายกใหม่ แต่เหตุการณ์ก็ไม่ดีขึ้น ทำให้เนวินยึดอำนาจในปี ค.ศ. 1963 ประกาศล้มรัฐธรรมนูญ ปรามปรามพวกกบฏต่างๆ และรัฐบาลทหารของเนวินก็เข้าจัดการเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งทางด้านอุตสาหกรรม การค้า และเกษตรกรรม โอนกิจการธุรกิจ ต่างๆ มาเป็นของรัฐ ยกเลิกการค้าของชาวจีน และชาวอินเดีย ห้ามการลงทุนของเอกชน และไม่ยอมรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ จนถึงปี 1972 ถึงยอมให้มีการสำรวจน้ำมันในประเทศพม่า (เพราะการแทรกแซงทางการเมือง) พยายามส่งเสริมการศึกษาในด้านการผลิต นักเทคนิค จำกัดการศึกษาด้านศิลปศาสตร์ (Liberal Arts) ยับยั้งการโฆษณาชวนเชื่อทางการเมืองของนักศึกษา และบทบาทของนักศึกษาในทางการเมือง รัฐบาลของเนวินพยายามดึงความจงรักภักดีของชนหมู่น้อย โดยการประกาศว่า วัฒนธรรมของชนหมู่น้อยเหล่านี้ เป็นผู้ที่ยึดสร้างสมวัฒนธรรมแห่งชาติพม่าขึ้น และให้ความช่วยเหลือแก่ชนหมู่น้อย ทางด้านเกษตรกรรม และสาธารณสุข เมื่อพวกคอมมิวนิสต์ซึ่งจีนช่วยเหลือในการปฏิบัติการในพม่าก่อความไม่สงบ ชนหมู่น้อย เหล่านี้ก็ให้ความร่วมมือ และเข้าร่วมรัฐบาลเนวินมากขึ้น จะมีเหลือบ้างเทือกเขาขาน และพวกกะเหรี่ยงตามพรมแดนติดกับไทย

ระหว่างปี 1964-1969 รัฐบาลของเนวินได้ยอมให้มีการเลือกตั้งในท้องถิ่นได้ และขยายการเลือกตั้งสภาชาวนา และสภากรรมกร (Peasants' council Workers' Councils) ซึ่งประสบผลสำเร็จในการจัดทำในชนบท และตามเมืองต่างๆ ภายใต้การนำของพรรคการเมืองที่เนวินร่วมจัดตั้งขึ้น คือ พรรค Burma Socialist Program Party ทำให้กำลังของพวกคอมมิวนิสต์อ่อนลง

ในปี ค.ศ. 1972 เนวิน ได้ลาออกจากตำแหน่งทางทหาร ให้มีการร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งเสร็จในปี 1973 มีการเลือกตั้งใน ปี 1974 เนวิน กลับมามีอำนาจอีกครั้ง เนวิน ดำรงตำแหน่งประธาน สภาแห่งชาติ (Chairman of the Council State) ให้ผู้ดำรงตำแหน่งรองจากเขาเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป¹⁵